

Ագրոէկոլոգիան Հայաստանի բուֆերային գոտիներում

Բնության հատուկ պահպանվող տարածքները չեն կարող զարգանալ մեկուսացված վիճակում: Դիմակայուն բուֆերային գոտիները կարևոր են Հայաստանի կենսաբազմազանության, կլիմայի փոփոխությանը հարմարվողականության և գյուղական բնակավայրերի զարգացման համար:

Ի՞նչ են բուֆերային գոտիները

Բուֆերային գոտիները բնության հատուկ պահպանվող տարածքները, օրինակ՝ «Դիլիջան» ազգային պարկը, «Խոսրովի անտառ» պետական արգելոցը, «Արևիկ» ազգային պարկը և Սևանա լճի ավազանը շրջապատող լանդշաֆտներ են:

Այս գոտիները բնակեցված են գյուղական համայնքներով, որոնց գյուղատնտեսական և արածեցման գործելակերպերն անմիջականորեն ազդում են կենսաբազմազանության, անտառների և ջրհավաք ավազանների վրա:

«Դիլիջան» ազգային պարկին, «Խոսրովի անտառ» պետական արգելոցին, «Արևիկ» ազգային պարկին և Սևանա լճի ավազանին սահմանակից բնակավայրերը բխվում են էկոլոգիական և սոցիալ-տնտեսական աճող ճնշումների՝

- ✦ ջերմաստիճանի բարձրացում և երկարատև երաշտ,
- ✦ անտառների քայքայում և վառելափայտի ապօրինի դուրսբերում,
- ✦ կենդանիների գերարածեցման հետևանքով համայնքային արտավայրերի դեգրադացիա և հողի էրոզիա,
- ✦ գյուղատնտեսական հոսքաջրերի ազդեցություն ջրային համակարգերի վրա,
- ✦ մարդ - վայրի բնություն հակամարտություն,
- ✦ գյուղական բնակավայրերից արտագաղթ:

Պահպանվող տարածքները չեն կարող մնալ էկոլոգիապես կենսունակ, եթե շրջակա լանդշաֆտները շարունակում են դեգրադացվել: Շրջակա միջավայրի պահպանության ներկայիս իրավակիրառ մոտեցումները բավարար չեն առանց գյուղական բնակչության կենսակերպի զուգահեռ վերափոխման:

Ի՞նչ է ագրոէկոլոգիան և ինչու՞ է այն կարևոր

Ագրոէկոլոգիան առաջարկում է համալիր լուծում՝ կենսաբազմազանության պաշտպանության ուժեղացում՝ միաժամանակ մեծացնելով գյուղական բնակավայրերի դիմակայունությունը և եկամուտները: Ագրոէկոլոգիան կարող է լինել հզոր ռազմավարություն արգելոցների և ազգային պարկերի մոտակայքում գտնվող համայնքների համար, հատկապես այնտեղ, որտեղ հատվում են կենսաապահովման միջոցների, բնապահպանական նորմերի, հողային իրավունքների և կլիմայական ռիսկերի հարցերը:

Ագրոէկոլոգիան ապահովում է բնության համար դրական այլընտրանք:

Ագրոէկոլոգիան էկոլոգիական սկզբունքները
գյուղատնտեսությունում կիրառում է՝

- ✦ մշակաբույսերի և գյուղատնտեսական կենդանիների տեսակների բազմազանեցմամբ (դիվերսիֆիկացմամբ),
- ✦ հողի առողջության վերականգնմամբ,
- ✦ քիմիական նյութերի օգտագործման նվազեցմամբ,
- ✦ գյուղատնտեսական համակարգերում ծառերի ինտեգրմամբ,
- ✦ տեղական գիտելիքների և համայնքային կառավարման ամրապնդմամբ:

Ագրոէկոլոգիան համատեղում է կլիմայի նկատմամբ դիմակայունությունը, կենսաբազմազանության պահպանումը և գյուղական բնակավայրերի տնտեսական զարգացումը:

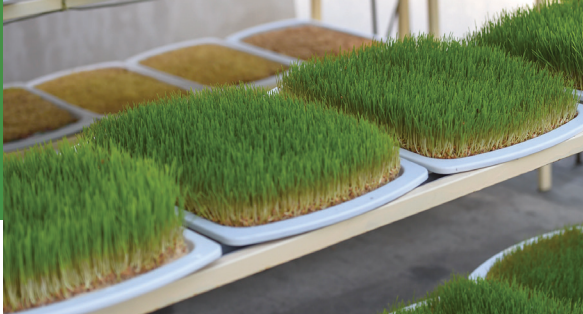
Առաջնահերթ լուծումներ Հայաստանի բուֆերային գոտիների համար

1. Լեռնային ագրոտնտեսություն

- ✦ Մրգատու ծառերի և ընկուզավոր ծառատեսակների աճեցում գյուղատնտեսական մշակաբույսերի հետ համատեղ
- ✦ Փոշոտողների համար միջանցքներ
- ✦ Հողի կայունացում լանջերին
- ✦ Ածխածնի կլանում

Ազդեցությունը. Նվազեցնում է երոզիան և ստեղծում բազմազան եկամտի հոսքեր:

2. Վերականգնողական արոտավայրերի կառավարում

- ✦ Ռոտացիոն արածեցման համակարգեր
- ✦ Կրկնացանք տեղական խոտաբույսերով
- ✦ Անտառային արոտավայրերի մոդելներ
- ✦ Ջմեռային կերերի արտադրություն

Ազդեցությունը. Նվազեցնում է դեգրադացիան և անօրինական արածեցումը արգելոցներում:

3. Վայրի բնության հետ համատեղելի գյուղատնտեսություն

- ✦ Բուֆերային մշակաբույսեր (անուշաբույր խոտաբույսեր, լավանդա)
- ✦ Մեղվանոցների ցանկապատեր՝ վայրի կենդանիների ներթափանցումը կանխելու համար
- ✦ Անասնապահական անվտանգ վանդակներ
- ✦ Բազմազան մշակաբույսերի համակարգեր

Ազդեցությունը. Նվազեցնում է փոխհատուցման ծախսերը և կոնֆլիկտները:

4. Ջրի և հողի պահպանում

- ✦ Ցանքաձածկույթի և կոմպոստի համակարգեր
- ✦ Եզրագծային տնկում և տեռասավորում
- ✦ Ջրի փոքրածավալ հավաքում
- ✦ Սևանա լիճ հոսքաջրերի ներթափանցման նվազեցում

Ազդեցությունը. Պաշտպանում է ջրհավաք ավազանները և բարելավում երկարաժամկետ արտադրողականությունը:

5. Անտառին համատեղելի կենսամիջոցներ

- ✦ Անտառային ոչ փայտանյութային արտադրանքներ (հատապտուղներ, խոտաբույսեր, սնկեր)
- ✦ Համայնքային անտառային տարածքներ՝ վառելիքի անվտանգության համար
- ✦ Ավելացված արժեքի վերամշակում (չորամրգեր, բուսական թեյեր)
- ✦ Կանանց և երիտասարդների կողմից ղեկավարվող կոոպերատիվներ

Ազդեցությունը. Նվազեցնում է վառելափայտի դուրսբերումը և գյուղական վայրերից արտագաղթը:

Սույն տեղեկատվական նյութը պատրաստվել է «Հայ կանայք հանուն առողջության և առողջ շրջակա միջավայրի» ՀԿ-ի կողմից՝ «Կանայք հանուն ընդհանուր ապագայի» (WECF) կազմակերպության ֆինանսավորմամբ իրականացվող «Կանանց դերի բարձրացում Հայաստանի պահպանվող տարածքներին սահմանակից բնակավայրերում» ծրագրի շրջանակում:

«Հայ կանայք հանուն առողջության և առողջ շրջակա միջավայրի» ՀԿ

ՀՀ, Երևան, 0019, Բաղրամյան պող. 24/2,
Հեռ.՝ (+374 10) 52 36 04

Էլ. փոստ՝ officeawhhe@awhhe.am

Վեբ կայք՝ <http://www.awhhe.am>